



AH!

NOORTE KULTUURIUURIJATE KONVERENTS

**NOORTE YOUNG
HÄÄLED VOICES**

THE YOUNG RESEARCHERS OF CULTURE CONFERENCE

23.–24. aprillil 2024 Eesti Kirjandusmuuseumis ja veebis

23–24 April 2024 in the Estonian Literary Museum and web

Eesti Kirjandusmuuseum
Eesti Rahva Muuseum
Tartu Ülikool
Tartu Nefa Rühm

Noorte kultuuriuurijate konverents

NOORTE HÄÄLED YOUNG VOICES

The Young Researches of Culture Conference

Tartus 23.–24. aprillil 2024
Tartu, April 23–24, 2024

Kava ja ettekannete kokkuvõtted
Programme and Abstracts

Eesti Kirjandusmuuseum
Tartu 2024

Koostanud ja toimetanud / Compiled and edited by: Polina Holitsyna,
Liisi Jääts, Anni Leena Kolk, Mathilda Matjus, Saara Mildeberg

Keeletoimetajad / Language editors and proofreading: Saara Mildeberg,
Ivi Tammaru

Küljendus / Layout: Ivi Tammaru

Kaanekujundus / Cover design: Jane Liiv

Konverentsi koduleht / Conference website: <https://folklore.ee/era/nt/>

Korraldajad / Organisers: Polina Holitsyna, Liisi Jääts, Kristel Kivari, Anni
Leena Kolk, Mathilda Matjus, Saara Mildeberg, Natali Ponetajev, Astrid Tuisk

Autoriõigused: autorid

Copyright: authors

ISBN 978-9916-742-08-2 (pdf)

Konverentsi ettevalmistamist on toetanud baasrahastusprojekt EKM 8-2/22/3
ja TK215 „Eesti juurte“ tippkeskus.



HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM



Viiskümmend aastat noorteadlaste konverentse

Noorteadlaste kevadised konverentsid said alguse 1974. aastal Tallinnas Keele ja Kirjanduse Instituudis. Esimene Kirjandusmuuseumi noorteadlaste kevadsessioon Tartus toimus 1978. aastal. Nende kahe foorumi folklooriosast kujunes igakevadine Eesti Rahvaluule Arhiivi korraldatud noorte folkloristide kokkusaamine. Kahte päeva mahtus umbes kakskümmend ettekannet folkloristikast ja selle naabervaldkondadest eri teadusasutuste kuni 30-aastastelt noortelt uurijatelt. Folkloristide konverents pakkus esinemisväljundit ka noortele etnoloogidele, ent 1999. aastal hakati Eesti Rahva Muuseumi (ERM) eestvedamisel pidama eraldi etnoloogide konverentse. 1990. aastail tekkis noorte folkloristide konverentsil tava pidada ettekandepäeva järel vabas vormis lõkkeõhtu. Hiljem kolis õhtune koosviibimine ERMi ruumidesse Raadil. 2006. aastal kevadel liitusid noored folkloristid uuesti etnoloogidega ning 2007. aastal sai konverents nimeks Noorte Hääl. Alates 2021. aastast ühendab konverents gümnasiste, eri õppeastmete tudengeid ning noorteadlasi.

Fifty years of young researches conferences

The spring conferences of young researchers started in 1974 in Tallinn, at the then Institute of Language and Literature. The first young researchers' spring session at the Literary Museum in Tartu took place in 1978. These two forums paved the way for the annual conference of young folklorists, organised by the Estonian Folklore Archives, which consisted of about 20 presentations on folklore and neighbouring fields by young researchers up to 30 years old from various institutions. The folklorists' conference also served as a platform for young ethnologists, but in 1999, they were dedicated a separate conference. In the 1990s, a tradition was born to have informal evening gatherings around a bonfire at the young folklorists' conference. Later, this celebration moved to the premises of the Estonian National Museum (ERM) in Raadi. In the spring of 2006, young folklorists joined with young ethnologists from the Estonian National Museum for a shared conference, and in 2007 the conference was named "Young Voices". Since 2021 the conference brings together high school students, university students, and young scholars.

Konverentsi kava / Programme

Eesti Kirjandusmuuseum / Estonian Literary Museum
Vanemuise 42, Tartu

23. aprill / April 23

10.00–10.05 Konverentsi avamine / Conference opening by **Piret Voolaid**,
Eesti Kirjandusmuuseumi direktor / the director of Estonian Literary
Museum

10.05–11.15 Plenaarettekanne / Keynote lecture by **prof Shawn C.
Rowlands**, Bhutani Kuninglik Ülikool, Thimphu Kuninglik Kolledž /
Royal University of Bhutan, Royal Thimphu College.
Urban Mythologies of Bhutan

Chair / modereerib: prof Ülo Valk

11.15–11.30 Kohvipaus / Coffee break

11.30–13.30 Session I: Space, Sound and Environment

Chair: Päiv Dengo

11.30–12.00 Elisa Kusuma Dewanti Space, Identity, and Resilience:
Navigating the Liminal Landscape of Yogyakarta City

12.00–12.30 Lucya Passiatore Can We Hear Climate Change?
Exploring the Role of Soundscapes in the African Hebrew Israelite
of Jerusalem Community

12.30–13.00 Robertho Miguel Paredes Coral Visual Narratives of
the Forest and Tambopata Amazonian Cosmivision

13.00–13.30 Michele Tita Imagining Wilderness: Engagement with a
Non-Perceivable Environment

13.30–14.30 Lõuna / Lunch

14.30–16.00 Session II: Living Knowledge

Chair: Polina Holitsyna

14.30–15.00 Jason S. Cordova Walking the Spirit Road and the Stars of Decision: Exploring Native American Cultural Astronomy and Star Lore of the American Southwest

15.00–15.30 Baobao An Investigation of the Omen System of Eastern Minyag in Tibet

15.30–16.00 Lodewyk Barkhuizen Living Knowledge: The Inzuza Spirit as a Particular Domain of Knowledge within South African ‘Traditional’ Healing Practices

16.00–16.15 Kohvipaus / Coffee break

16.15–17.45 Session III: Ancestry and Belonging

Chair: Siarhiey Makarevich

16.15–16.45 Digne Üdre Added Value or Trivialization of Traditions? Commodification and Folk Culture

16.45–17.15 Adedeji Adeniyi If You’re Black, No Way Back?

17.15–17.45 Ekaterina Praks Memories Etched in Soil: Mustvee Cemetery’s Spatial Tapestry

17.45–17.50 Päeva kokkuvõte / Closing remarks

17.50–19.00 Paus / Break

19.00 Õhtune programm / Evening programme

24. aprill / April 24

10.00–11.30 Sessioon IV: Elulood kui allikad

Modereerib Anni Leena Kolk

10.00–10.30 Marilyn Mägi „Kus sa, kurat, hoorasid?": perevägivalla- ja konfliktide kirjeldused eesti naiste elulugudes

10.30–11.00 Liisa Nurme Annelinn 2000. aastate alguses sündinud annelinlaste lapsepõlvemälestustes

11.00–11.30 Arabella Antons „Meil nagu ei olnudki muud midagi valida peale spordi“ ehk Eesti naissportlase enesemääratlus elulugudes aastatel 1945–1960

11.30–11.45 Kohvipaus / Coffee break

11.45–13.45 Sessioon V: Traditsioonilise kultuuri tõlgendused

Modereerib Päiv Dengo

11.45–12.15 Mathilda Matjus Jahijuttude eripära ja muutumine

12.15–12.45 Getter Lauk 1930. aastatel kogutud Vana-Võromaa tantsupärimus Eesti Rahvaluule Arhiivis

12.45–13.15 Tiina Kull Kammelati seelik oli vikerkaare värviline (Ambla)

13.15–13.45 Kadi Prii Regilaulud „Vihm, üle vaeslapsesest“ Sangaste kihelkonnas

13.45–14.45 Lõuna / Lunch

14.45–16.15 Sessioon VI: Tänapäeva kultuurilised hoiakud

Modereerib Natali Ponetajev

14.45–15.15 Marja Järv Gümnaasiumiõpilaste suhtumine humanitaarainetesse ja -teadustesse

15.15–15.45 Mia Marta Ruus Eesti rahvarõivaste kandmine ja nende eksistentsiaalsed aspektid

15.45–16.15 Selinda Marie Rosalie Särev Klatš noore Eesti naise elus

16.15–16.30 Lõpusõnad ja tänamine / Closing remarks

Urban Myths of Bhutan

Dr Shawn C. Rowlands
Royal University of Bhutan

Folklore remains an important story-telling component of Bhutan, although it has been scarcely studied at the academic level. Prior studies have emphasised notions of tradition and continuity in Bhutan from native and non-native scholars. However, rapid exposure to global audiences and ideas have contributed to the rapid growth in urban myths, a subject which has thus far remained completely unstudied. This talk details Bhutanese story-telling traditions alongside the recent development in urban mythology, which has often demonstrated components of what the sociologist Stanley Cohen described as moral panics. The research here is preliminary but puts forward some key trends in Bhutanese urban myths as expressions of older folk traditions and reflections of international trends.

Space, Identity, and Resilience: Navigating the Liminal Landscape of Yogyakarta City

Elisa Kusuma Dewanti

Institute of Cultural Research, University of Tartu

Yogyakarta stands unique among Indonesian provinces, governed by the monarchy of Kasultanan Ngayogyakarta Hadiningrat. Dubbed as *Jogja Istimewa* (lit. Jogja is special), this city in the heart of Java Island is more than a mere administrative entity; it embodies a fusion of Islamic and indigenous beliefs, shaping its physical and social fabric.

Within Yogyakarta, land transcends mere physicality, embodying a dynamic convergence of beliefs and narratives. Three foundational philosophies – *Manunggaling Kawula Gusti* (lit. the union of humans with the creator), *Sangkan Paraning Dumadi* (lit. where humans come from and where they will return to), and *Memayu Hayuning Bawana* (lit. make the beautiful world beautiful) – delineate an imaginary cosmological axis from the southern sea to Mount Merapi. This axis not only organises the city but also serves as a guiding principle for its inhabitants.

Grounded in these cosmological narratives, *Wong Jogja* (lit. Yogyakartaans) find profound self-identity and community cohesion. In the backdrop of natural disasters, pandemics, and socio-political changes, these narratives serve as anchors, guiding collective responses and fostering resilience.

This research delves into Yogyakarta's spatial organisation, exploring how the amalgamation of Islamic and Javanese beliefs influences its architectural landscape and fosters a sense of belonging. Additionally, it examines the narrative ramifications of the 2006 and 2010 volcanic eruptions, which challenged Javanese identity in urban society. Finally, it analyses how modern Yogyakartaans reaffirm their agency and national identity amidst uncertainty.

Can We Hear Climate Change? Exploring the Role of Soundscapes in the African Hebrew Israelite of Jerusalem Community

Lucya Passiatore
School of Humanities, Tallinn University

Drawing upon anthropological literature, this study delves into the intricate relationship between the African Hebrew Israelites of Jerusalem (AHIJ) and their environment, the Negev desert of Israel, with a particular emphasis on the sonic perspective. By meticulously examining its soundscape, often overlooked, and local languages, the research uncovers profound insights into the analysis of local climate change impacts. The study builds on the fieldwork conducted in the transnational community of the AHIJ, also known as the Village of Peace, comprising approximately 350 residents in the Negev desert of Israel.

This sensory-based approach relies on 18 semi-structured interviews and on participant listening, a methodology focusing on the significance of soundscapes and local semantics in the community's daily life. This research aims to offer a deeper understanding of the effects of climate change on the AHIJ community, and, more generally, to explore a novel perspective for studying climate and environmental impacts.

Visual Narratives of the Forest and Tambopata Amazonian Cosmivision

Robertho Miguel Paredes Coral
Institute of Cultural Research, University of Tartu

This research project explores the relationship between Amazonian communities in the Madre de Dios region of Peru and their natural environment, emphasizing the critical role of visual narratives in representing and preserving the Amazonian cosmivision in environmental challenges.

Utilising photography and video, this research explores Amazonian peoples' perspectives on their forest, their spiritual connection to it, and their struggle with climate change and cultural preservation.

Using the theoretical framework of Amazonian cosmivision, perspectivism, and multinaturalism of Viveiros de Castro, I explore how Amazonian groups articulate their understanding of forest and society, with an aim to shift the narrative from an outsider's gaze to a representation that is from the Amazonian peoples' experience and cosmivision.

Methodologically, the project employs conversations with the Amazonian community, blending traditional Amazonian knowledge-sharing practices with contemporary visual documentation techniques. This approach enables the communities to voice their concerns and aspirations regarding climate change and natural resource extraction.

Anticipated outcomes of the research include improving community involvement in climate change initiatives, contributions to the methodological literature on the efficacy of images in environmental and cultural preservation, and the empowerment of Amazonian peoples to use visual narratives as a tool for activism and memory preservation. By providing a new visual narrative developed from both personal and community-based Amazonian experiences, the project aims to contribute a critical discourse on human-nature relationships in the context of global ecological crises.

Imagining Wilderness: Engagement with a Non-Perceivable Environment

Michele Tita

Institute of Cultural Research, University of Tartu

In his 2000 book “The Perception of the Environment”, anthropologist Tim Ingold describes the perceptions of an organism – both human and non-human – as directly tied to the presence of an environment consisting of other living and non-living beings which surrounds and interacts with them. In this regard, he repeatedly mentions the idea of a “perceptual engagement with the environment”, mostly referring to humans who need to deal with their environment and its sensorial perception for the sake of their living processes.

Despite the undeniable anthropic influence on the world that we inhabit, wilderness is still a crucial element of our planet and biosphere. Here, I define wilderness as a domain that humans do not engage with perceptually, due to physical distance or geographical barriers. Conversely, wilderness is a consistent part of human imagination and narrative.

In this presentation, two case studies – from the Italian Alps and from the Karbi Indigenous community of Northeast India – will illustrate how wilderness has been imagined and represented through humanlike figures within local narratives, namely the Italian *uomo selvatico* and the Karbi *Kenglong-Po*. Both figures are connected to wilderness and the idea of the wild in the respective geographical areas, articulating the relationship between humans and the wild environments that they cannot access physically and/or perceptually.

Walking the Spirit Road and the Stars of Decision: Exploring Native American Cultural Astronomy and Star Lore of the American Southwest

Jason S. Cordova

Institute of Cultural Research, University of Tartu

Cultural astronomy investigates the diversity of ways in which people of the past and today relate to celestial objects and events. Star lore is a vernacular expression of cultural astronomy folklore and represents some of the most important elements of Native American cosmivision. It describes the foundations of sacred relationships between the people and the environment. Star lore also represents foundational cultural elements such as timekeeping, ritual, navigation/orientation, and knowledge transmission. Indigenous cosmivision sees the sky itself as the archive of traditional knowledge and the ability to safeguard it is essential to cultural survival.

I have done extensive fieldwork with contemporary Southern Ute, Mexicayotl, Navajo, and Lakota communities in North America. Drawing from ethnographic interviews, autoethnography, participant observation, and visits to relevant archeological sites, I investigate how star lore is rooted in the foundation of contemporary Indigenous communities and woven into the fabric of their daily lives. In this presentation, I will demonstrate how traditional star lore contributes to solidifying traditional family bonds and how cultural astronomy facilitates the continuity of this knowledge for future generations. Utilising Nancy Maryboy's and David Begay's comparative astronomy framework, I have created a Digital Codex to facilitate knowledge transmission and serve as an educational resource for detribalised Native communities. I draw upon remote sensing data, computer modelling, and original artwork to illustrate star lore elements for enhancing the availability of educational resources and establishing the first-of-its-kind digital cultural astronomy archive.

An Investigation of the Omen System of Eastern Minyag in Tibet

Baobao

Institute of Cultural Research, University of Tartu

LtasNgan (ལྷ་སྐྱེ་ངན།) can be directly translated as “omen” in the Eastern Minyag language. The *LtasNgan* system within this small Tibetan community constitutes a complex and culturally rich phenomenon that presents the worldview and life perspective of the Eastern Minyag population.

My engagement in fieldwork concerning Minyag folklore began in 2018 and continues to the present, focusing on Mutcyka, one of the most ancient mountain villages in the Eastern Minyag region. Over this period, I have amassed a substantial body of primary source materials related to *LtasNgan*. This corpus includes ancient texts preserved by Indigenous clergy, ethnographic interviews with various individuals, and my observations and life experiences in the Mutcyka village.

As two distinct field research approaches, etic and emic offer insider’s and outsider’s perspectives to the cultural significance of this phenomenon. Having been raised within the Minyag community and studying folkloristics in Estonia, I tried to adopt an approach combining the emic and the etic. This approach allows me to comprehensively grasp the cultural nuances of Minyag and conduct a thorough analysis, contributing to the academic understanding of this unique phenomenon in the Minyag culture.

Living Knowledge: The Inzuza Spirit as a Particular Domain of Knowledge within South African ‘Traditional’ Healing Practices

Lodewyk Barkhuizen

Institute of Cultural Research, University of Tartu

South African traditional healers, also known as sangomas, rely on various types of ancestral spirits to guide their practices. Among these spirits is the Inzuza, a powerful water spirit that activates a volatile and confusing mix of energies within the healer. This activation enables a flow of information between the spirit realm and the corporeal; a flow that the healer is compelled to facilitate in order not to be ‘burned up’ from the inside.

Based on an analysis of a series of online video teachings, along with interviews with ‘traditional’ healers who produce these teachings, I consider how the Inzuza spirit embodies a particular domain of knowledge within South African spirituality. Unlike other South African spirit types, the Inzuza is not located within specific geographic areas, periods of history, or distinct ethnic groups; rather, the Inzuza is explained as originating from underwater worlds during an indeterminable mythical time. This location beyond space, time, and ethnicity suggests that the Inzuza represents knowledge in a more raw and dynamic form – a knowledge that is vibrant, active, and demanding expression. I conclude by considering how the volatility of the Inzuza spirit informs the essential tenet of South African spirituality: the flow of knowledge as healing.

Added Value or Trivialisation of Traditions? Commodification and Folk Culture

Digne Üdre

Institute of Cultural Research, University of Tartu

This presentation aims to explore the ambiguous relationship between folk culture and commodification. The first part of the presentation will focus on theoretical questions of the commodification of traditional culture and folklore and how the question has been conceptualised in the history of folkloristics. The commodification of traditional practices, on the one hand, has a generative and empowering potential for the communities involved. On the other hand, there are concerns about the trivialisation of traditions, devaluation of folk practices, and cultural objects turned into kitsch and low-value tourist souvenirs.

To illustrate these concerns on the ground, I will introduce a case study of a commodified example of visual ethnicity for sale – the contemporary use of Latvian folk ornament. The commodification of folk ornaments is something that quite expressly characterises ornament practice in contemporary Latvia, at the same time it coincides with the global tendencies of ethnic visibility selling well. Traditional culture-inspired design objects and other goods with folk ornament are marketed as having an added value due to their roots in traditional folk culture. Commodification undoubtedly contributes both to the visibility and attraction of these tradition-inspired products, but it also has led to humorous and mocking responses in public discussions on the quality, price, and content of marketing narratives of ornament goods.

If You're Black, No Way Back?

Adedeji Adeniyi

School of Humanities, Tallinn University

The African diaspora is situated across the various continents of the world. Their diasporic stories and narratives are cut from similar and dissimilar threads and can sometimes be viewed as coming from one tapestry of belonging. This conflation is because 'African' can sometimes be synonymous with 'Black', but not always. This similarity of belonging or ancestry propels the need to translate the differences between African diasporic groups' experiences within our continents.

My PhD research looks at the peculiarities of the African diaspora within the Estonian context. I try to situate my understanding of the African diaspora in Estonia within James Clifford's "roots and route" framework. This framework explains how diasporic cultures are constituted in movement, and how these movements and waves produce cultural outputs (music, diaries, stories and cultural expressions). I aim to explore the cultural and artistic production the African diaspora has produced in Estonia. I also explore the discourse surrounding blackness (and otherness) within the Estonian context.

This task is particularly taxing as *Africa* is not a country. With 54 countries (of different subgroups, ethnicities, and geopolitical inclinations), tracking these individuals within Estonian society should also consider Estonia's historicities, imagined boundaries, and nation-building framework. This framework speaks to the resistance of yesteryears of domination and imperialist rule. Estonia's resistance is reminiscent of the colonial ideology and neo-colonial continuation that many African nations faced. I also wonder if the identity struggle of the postcolonial subject in relation to his former state of victimhood – a state that might remain 'post-emancipation' as the subject will continuously replay the experiences of his past torment – parallels that of the Estonian discourse on differences.

Memories Etched in Soil: Mustvee Cemetery's Spatial Tapestry

Ekaterina Praks

School of Humanities, Tallinn University

“There is one cemetery here, but with different gates. The first one is Old Believer, the next one is Edinoverie, then the third gates are Orthodox, and the last ones are Estonian gates. There are usually no burial plans in rural cemeteries, the caretakers are always locals and usually know without a plan who is buried where, and where there are vacant places.” – P. Varunin (2024).

Mustvee cemetery surpasses its purpose as a burial site or sacred space, as it was mirrored in the discourse of the members within the Old Believers community near Lake Peipus. In their perception it can be identified as a unique landscape where symbolic boundaries delineate cultural territories. Relying on the framework of identity and materiality studies, as well as on urban anthropology, this research delves into the spatial organisation of the Mustvee cemetery and the conceptualisation of community identity and belonging within it, and seeks to uncover the nuanced dynamics shaping communal engagement and cultural affiliation within this sacred space. Through ethnographic inquiry and adaptation of GIS mapping techniques, the intricate relationship between spatial organisation and cultural citizenship are examined, in order to see how the spatial practices serve as a testament to the cultural heritage and ductility of the community of Old Believers in Jõgeva county, as well as how it reinforces community belonging. By applying the concept of cultural citizenship and examining it through the lens of spatial practices, this research offers insight into spatial behaviours and cultural affiliation, enhancing the body of knowledge related to cultural heritage preservation and the complexities of cultural identity in contemporary society.

„Kus sa, kurat, hoorasid?": plevägivalla ja konfliktide kirjeldused eesti naiste elulugudes

Marilyn Mägi

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Kultuurilooline Arhiiv

Käesolev ettekanne keskendub plevägivalla ja konfliktide temaatikale ning kirjeldustele eluloolises materjalis. Privaatsfääris, sealhulgas perekonnas või lähisuhtes esinevad konfliktid ja vägivaldne käitumine oli minevikus ja on ka tänapäeval emotsionaalselt keeruline ning avalikkuses vähekaõitletud teema. Sellest lähtuvalt on uurimist väärt, kas ja kuidas leiavad need keerulised teemad kajastamist eluloos, mis ühest küljest on kutse peale mäluasutusele saadetud avalik tekst, teisalt aga kirjutamis- ja mäletamisprotsessi kaudu iseendale suunatud intiimne tekst. Ettekandes vastatakse mälu- ja emotsioonide ajaloo uurimismeetodite abil küsimustele, kas üldse ja mil määral leidub elulugudes konflikti- ja vägivallakirjeldusi, millist rolli mängivad need eluloos kui tervikus ja millist sõnastust on kasutatud andmaks edasi vägivallaga seotud narratiive ning emotsioone.

Ettekanne keskendub naiste elulugudele, sest naised jäävad plevägivalla juhtumites suurema tõenäosusega kannatavaks osapooleks. Analüüs tugineb kümnele eluloole, mis moodustavad umbes poole Eesti Kirjandusmuuseumi 1995. aasta üleskutse peale kogutud naiste elulugudest. Uuritavate elulugude küllaltki väike hulk võimaldab tekstidele läheneda kvalitatiivselt ja juhtumipõhiselt.

Elulugude analüüs ja sellel põhinev ettekanne panustab plevägivalla uurimisse Eestis laiemalt. Et see on tõsine ja tihtipeale „vaikiv“ probleem tänapäevalgi, on oluline mõista, millised on olnud temaatikat ümbritsevad arusaamad, narratiivid ning mustrid ka möödunud sajandil ning milliseid hinnanguid ja tundeid seostavad kogetud plevägivalla ja konfliktidega inimesed ise tagantjärele.

Annellini 2000. aastate alguses sündinud annelinlaste lapsepõlvemälestustes

Liisa Nurme

Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut

Ettekanne põhineb sel kevadel kaitstaval bakalaureusetööl, mis keskendub Annellini kajastumisele lapsepõlvemälestustes. Bakalaureusetöö raames tegin 2023. aastal kümme intervjuud, milles palusin vastajatel rääkida lugusid oma lapsepõlvest. Oma ettekandes keskendun sellele, kuidas suhtusid vastajad Annellini kui linnajaosse ja kodukanti, millised olid intervjuude lõikes mainitud olulisemad kohad ning kuidas neid kirjeldati.

Kuigi Annellini on üks Tartu suuremaid linnajagusid, on sellega seotud kohapärimus teema, millele pole siiani eriti tähelepanu pööratud. Täiesti uurimata näib olevat 21. sajandi esimese kümnendi Annelinnaga seotud pärimus. Ometi on tegu olulise teemaga, sest 2000. aastate alguses oli Annellini veel paljuski säilinud Nõukogude perioodist muutumatul kujul, samas oli Eesti selleks ajaks juba ligikaudu kümme aastat vaba olnud. Seega kasvasid sel perioodil Annelinnas elanud lapsed keskkonnas, mis ühelt poolt oli tugevalt mõjutatud nõukogudeaegsest arhitektuurist ja linnaplaneerimisest, teisalt aga vaba Eesti järjest läänelikumaks muutuvast mentaliteedist. Lisaks on Annellini kiiresti muutuv linnajagu tänu majade, haljasalade ja haridusasutuste renoveerimisele ning paljudele uusarendustele. Praegu ei ole Annellini enam sugugi selline nagu 15–20 aastat tagasi. Et see ainulaadne kild Tartu loos säiliks, on oluline selle ajajärgu pärimust uurida ja talletada.

„Meil nagu ei olnudki muud midagi valida peale spordi“ ehk Eesti naissportlase enesemääratlus elulugudes aastatel 1945–1960

Arabella Antons

Hugo Treffneri Gümnaasium

Eesti spordiajaloo ei ole siiani naistesporti eraldi laiemalt käsitletud. Eesti spordi juhtimine ja spordi ajaloo uurimine on jäänud siiani väga meestekeskseks. Naistespordi ajaloo uurimine aitaks lisaks uutele teadmistele ühiskondlikest protsessidest suunata tulevikus teadlikumalt naistespordi arengut.

Käesoleva ettekande peamine eesmärk on analüüsida Eesti naissportlase enesemääratlust pärast Teist maailmasõda. Tollaste tippnaissportlaste lapsepõlv möödus ühiskonnas, kus tippspordiga tegelemist peeti meeste pärusmaaks. Uue riigikorra, NSV Liidu poliitika jaoks oli naiste sportimine oluline riiklikel eesmärkidel: valmistamaks ette terveid töötajaid majanduse heaks, loomaks naiste abil valmidust riigikaitseks, saamaks tublisid emasid ja näitamaks emantsipatsiooni arengut riigis. Lisandus ka spordi välispoliitiline suund – olla parim maailmas. Selle tulemusena oli 1950. aastate lõpuks medalite arv, mida Eesti naised NSV Liidu meistrivõistlustel said, mitmel aastal võrdväärne Eesti meeste omaga, kasvas spordialade arv, mida Eesti naised tipptasemel harrastasid, ning naised saavutasid edu rahvusvahelisel tasandil. Vaatamata sporditulemuste teatavale võrdsustumisele Eestis, ei näidanud naissportlaste positsioon ja tähtsus meedias sellist kasvu.

Ettekande tarvis tehti neli süvaintervjuid naissportlastega, kes tegutsesid vaadeldaval perioodil. Mälestustest saadud info kinnitab nende staatust esimese suurema Eesti naissportlaste põlvkonnana. Neil puudusid oma soost eeskujud, tippspordiga hakati tegelema hilja ja juhuslikult ning sporti nähti „poisiliku“ tegevusena. Naissportlastele oli sport mitte niivõrd eneseteostusvahend võitude saavutamiseks kui pigem võimalus tõsta majanduslikku heaolu, reisida või lihtsalt veeta vaba aega. Samas jäid naissportlased erinevalt meessportlastest rohkem seotuks oma soorolliga, seda tõestas lähtumine karjäärivalikute osas pereema staatusest. Endised naissportlased leidsid, et sugudevaheline erinevus spordis on ka tänapäeval teatud määral loogiline ja normidele vastav.

Jahijuttude eripära ja muutumine

Mathilda Matjus

Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut, Eesti Kirjandusmuuseumi
Eesti Rahvaluule Arhiiv

Jahindus on viimase paarisaja aasta jooksul märkimisväärselt muutunud. Teisenenud on jahipidamisviisid, -vahendid ning regulatsioonid. Kui agraarses seisuseühiskonnas reguleerisid küttemisnormi mõisa ja metsavahi vahelised kokkulepped, siis praegu määravad selle üleriigilised regulatsioonid ja seadused.

Tänapäeval elab suurem osa Eesti elanikest linnades ja linnalähedastes piirkondades ning kultuurimaastiku suurenemisega on metsloomade elamispiirkond kitsenenud. Vähemaks on jäänud ka inimeste ringkond, kes ameti poolest pidevalt loomadega kokku puutub. Individuaalsed kogemused varieeruvad, seetõttu on loomadega seotud teadmised ja uskumused erinevad. Jahimehed on kogukond, kellel endiselt on säilinud vahetu kokkupuude loomadega. Eesti elanikkonnast 1% ehk 15 000 on jahimehed, kellest võib aktiivseteks jahimeesteks pidada umbes 10 000, ning Eestis on ligikaudu neli miljonit hektarit jahimaad koos 320 jahipiirkonnaga.

Ettekanne põhineb minu valmival bakalaureusetööl, kus vaatlen, millised teemad esinevad jahijuttudes, mis on kogutud minu intervjuude käigus Eesti Jahimeeste Seltsi liikmetega aastatel 2023–2024, ning kuidas jutustamis-situatsioon mõjutab jahijutu vormi.

1930. aastatel kogutud Vana-Võromaa tantsupärimus Eesti Rahvaluule Arhiivis

Getter Lauk

Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut, Eesti Kirjandusmuuseumi
Eesti Rahvaluule Arhiiv

Viimaste aastate jooksul on üha aktuaalsemaks muutunud Vana-Võromaa identiteet ja võrokeste staatus põlisrahvana. Tugevneva identiteedi valguses on oluliseks muutunud ka oma kultuuripärandi teadmine ja tundmine. Kui võrokeste muusika- ja laulupärimus on üsna hästi kaardistatud ja ka avaldatud, siis tantsudele ei ole nii palju tähelepanu pööratud.

Oma töös kaardistan ja annan ülevaate Vana-Võromaa tantsukultuurist ja -pärandist. Keskendun 1930. aastatele, mil Võromaale jõudsid mitmed nimekad rahvaluulekogujad, näiteks Ullo Toomi ja Herbert Tampere. Otsin oma ettekandes vastuseid küsimustele, milliseid tantse ja kus tantsiti. Kuidas suhtuti tantsu ja kes sellega tegelesid? Kui palju ja missugust materjali selle kohta Eesti Rahvaluule Arhiivis üldse leidub? Ettekanne on esimene osa minu valmivast bakalaureusetööst.

Kammelati seelik oli vikerkaare värviline (Ambla)

Tiina Kull

Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut, Eesti Rahva Muuseum

Eesti rahvarõivaid on põhjalikult uuritud läbi saja aasta. Ometi võib siingi avastada uut. 1971. aastal avaldas etnoloog Aino Voolmaa põhjaliku artikli rahvarõivaseelikutest ning tegi sissejuhatuses allmärkuse poevillaste seelikute kohta. Seesama märkus on seni kõige põhjalikum eestikeelses trükisõnas avaldatud uurimus. Seal nimetas ta ostukangast kamlotriideks ning käsitles viite seelikut. Ühe seeliku juures oli kirjas, et see on tehtud Soomest ostetud kalmukiriidest. Veel tõmbas Voolmaa paralleeli Kreutzwaldi Virumaa rahvarõivaste kirjeldusega, arvates, et sealne villasest taftist ehk *wolltahti* seelik on tõenäoliselt seesama ostukangas.

Tegelikult on meil Eesti erinevates muuseumides säilinud palju rohkem varaseid ostukangaid või nende katkeid. Eriti uhke on Norwichis toodetud luksuslikult triibuline ja läigestatud täisvillane kangas, millest Eestis on säilinud vähemalt 15 eset või kangakatket, sealhulgas neli seelikut ja üks põll. Ettekanne tutvustab seda kangast, Eestis säilinud esemeid ning doktoriõpingute esimese aasta jooksul tehtud uurimistööd sooviga aru saada, mida uut räägivad need kangad meie rahvarõivaste kohta.

Regilaulud „Vihm, üle vaeslapsesest“ Sangaste kihelkonnas

Kadi Prii

Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut

Ettekanne põhineb valmimisjärgus oleval bakalaureusetööl, milles keskendun Sangaste kihelkonna regilaulutüübi „Vihm, üle vaeslapsesest“ lauludele. Esitajad ise on laule kirjeldanud kui karjase-laule, kuid folkloristid on need laulud liigitanud neis sisalduva sisu järgi looduslauludeks. Lisaks leiab neist lauludest vaeslapsesema teematikat. Seega on nendes lauludes omavahel põimunud nii looduskujutelmad kui ka ühiskondlikud suhted. Töö eesmärk on anda sissevaade Sangaste laulutraditsiooni ühe laulutüübi näitel, analüüsida lauludes leiduvaid kujundeid ning konteksti toel tõlgendada neis kujundites sisalduvaid mõttemustreid, rakendades kujundiuurimise tehnikaid. Samal ajal on see ka katsetus uurimaks, kui palju on võimalik järeldada ja teada saada, tuginedes vaid arhiivimaterjalidele. Mida need laulutekstid suudavad meile tänapäeval edasi anda? Vaatluse all on 14 lauluvarianti, mis on kogutud ajavahemikus 1868–1940. Töö algallikas on Eesti regilaulude andmebaasis olevad laulud.

Lisaks andmebaasile vaatasin ka Eesti Kirjandusmuuseumi KIVIKese portaalist arhiivikäsikirju, kust sain rohkem infot esitussituatsiooni ja ka esitajate endi kohta. Oma töös kasutan kahte erinevat laulukäsitlust. Tekstide leidmisel ja võrdlemisel lähtun regilaulude tüpoloogilisest teooriast, kuid laulu struktuuri- ja kujundianalüüsis toetun kontekstikesksele folkloristikale, kus iga laul on eraldiseisev ja luuakse ainulaadses esitussituatsioonis. Ettekandes keskendungi lauluanalüüsi osale: laulude ülesehitusele, seal leiduvatele vormelitele ja sõnakujunditele.

Gümnaasiumiõpilaste suhtumine humanitaarainetesse ja -teadustesse

Marja Järv

Hugo Treffneri Gümnaasium

Humanitaarteadustel on ühiskonnas oluline roll, ometigi esineb kaasaja maailmas neisse mõneti negatiivset suhtumist võrreldes teiste teadustega. Kui näiteks loodusteadusi peetakse majanduslikult tulutoovateks ja ratsionaalseteks, siis humanitaarteadusi nähakse pigem kuluka ebamäärase tegevusena, millest on vähe reaalsel kasu. Ühiskonnas valitsevad mõtteviisid mõjutavad ka noori inimesi. Selle uurimistöo eesmärk oli selgitada välja Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilaste suhtumine humanitaarainetesse ja -teadustesse. Selleks püstitati kuus küsimust, mis uurisid õpilaste üldist suhtumist humanitaarainetesse ja humanitaarteadustesse ühiskonnas ning kuidas erinevad eri gruppide suhtumised (suund, klass, sugu, tulevikuplaanid).

Uurimisküsimustele vastamiseks tehti kvantitatiiv-kvalitatiivsele uurimisviisile tuginev uuring. Selleks koostati küsimustik, mille vastuseid (valim 296 õpilast) võrreldi eelmainitud gruppide lõikes. Uurimus näitas, et gümnaasiumiõpilaste üldine suhtumine humanitaarainetesse ja -teadustesse on pigem hea. Üldpildis olid õpilased humanitaarainete kursuste arvuga rahul ning toetasid tugevalt humanitaarainete olemasolu kohustuslikus õppekavas. Kõige enam erinevusi ilmnes humanitaar-, reaali- ja loodussuuna õpilaste suhtumises humanitaariasse. Eelduspäraselt selgus, et reaali- ja loodussuuna õpilaste suhtumine humanitaarainetesse ja -teadustesse on negatiivsem kui humanitaarsuuna õpilaste oma. 10., 11. ja 12. klassi õpilaste suhtumise puhul võib tuua olulisena välja, et 12. klassi õpilased soovisid mõningaid humanitaarainete kursusi 10. klassi õpilastest enam. Ilmnes, et tüdrukud suhtusid humanitaarainete õppimisse paremini kui poisid. Sellest võib järeldada, et sooline segregatsioon humanitaarteadustes on mõjutanud ka seda, kuidas kummagi soo esindajad humanitaaraineid näevad. Tulevikuplaanide põhjal võrreldi humanitaarsuuna õpilaste vastuseid. Huvitaval kombel esines nende õpilaste puhul väga vähe erinevusi suhtumises humanitaarainete õppimisse, humanitaarteadustesse suhtumises aga oli erinevusi olulisel määral.

Eesti rahvarõivaste kandmine ja nende eksistentsiaalsed aspektid

Mia Marta Ruus

Tartu Ülikooli usuteaduskond, Eesti Kirjandusmuuseumi
Eesti Rahvaluule Arhiiv

Ettekanne põhineb minu valmival bakalaureusetööl, mis sai inspiratsiooni isiklikest kogemustest ja kohtumistest rahvarõivaid kandvate ja valmistavate inimestega Eestis. Õpingud Tartu Ülikooli usuteaduskonnas on pannud mind märkama aina esile kerkivat sõnavara, mis seostab rahvarõivaste kandmise religioosse või maagilise, laiemalt eksistentsiaalse sfääriga: rahvarõivaid nimetatakse kirikurõivaks, punasekirjaline kirivöö võib kaitsta naist halva energia eest ja õigesti kantud rõivad ravivad haigusi. Mida ütleb see, mida rahvarõivaste kohta mõeldakse ja räägitakse, eestlaste laiema usu- ja mõttemaailma kohta? Millised teemad kerkivad rahvarõivastest rääkides veel läbivalt esile ja kuidas suhestuvad need inimesele eksistentsiaalselt olulisega? Peamiselt rahvusluse väljendusena käsitletava praktika juures võib ilmuda teisi, isegi ootamatuid aspekte. Nendesse süvenedes saab ka paremini mõista nüüdisaegset Eesti religioossust.

Töö põhineb intervjuudel rahvarõivaste kandjate ja valmistajatega.

Klatš noore Eesti naise elus

Selinda Marie Rosalie Särev

Tartu Ülikooli kultuuriteaduste instituut

Üldsus suhtub reeglina klatšimise kontseptsiooni pahakspanevalt. Klatšimise harrastamist eitatakse ning mõnikord isegi hurjutatakse teisi selle pärast. Ometi oleks keeruline kujutada ette maailma, kus teistest üldse ei räägita. Kust siis õigupoolest läheb piir klatšimise ja muljetamise, normaalse ja vale vahel?

Minu uurimistöö eesmärk on kaardistada noorte naiste arvamusi sel teemal, sest just nemad kipuvad olema kontingent, kellega klatši enamasti seostatakse, samuti nende kohta käivaid arvamusi. Naiste klatšimist kui nähtust olen uurinud 13 poolstruktureeritud intervjuu toel, millest kaheksa on tehtud naistega vanuses 19–23 aastat ning viis meestega vanuses 22–24 aastat. Naiste ja meeste vaadete kõrvutamine võimaldab avada klatši soolise kohta käivaid eelarvamusi ning teisalt nende paikapidavust.

Klatši igihaljus viitab sellele, et millekski on seda mõneti mahasalatud tegevust ometi tarvis. Usun, et klatšimisest avatult ning neutraalselt rääkides on võimalik selle kohta mitte ainult rohkem teada saada, vaid õppida seda ka tervisliku(ma)l ja positiivse(ma)l moel oma ellu kaasama.